

Roxana CROITORU

Succesiune de emoții

Se întâmplă ca regizorul Tompa Gábor să fie și poet. De aceea, de multe ori, semnificația spectacolului în limbajul său e mai curând o stare sufletească decât o observație anume.

Două spectacole de studio *Julia* de Visky András și *Play* de Samuel Beckett vin să confirme un stil care a îmbrăcat forma spiritului său de o expresivitate aparte.

Julia, piesa scrisă de Visky András (scriitor, poet, dramaturg al teatrului Maghiar de Stat Cluj), în vers alb și într-un limbaj cult de o anume frumusețe, concentrează impresionanta poveste de dragoste a părinților săi, grefată pe atrocitatea gulagurilor esteuropene.

Povestea Juliei, în care „Romeo” și Dumnezeu sunt evocați și invocați mereu, are loc la domiciliul forțat al eroinei, în Delta Dunării. După evenimentele din Ungaria anului 1956, preotul, soțul mult iubit, devine suspect pentru autorități și este condamnat la 22 de ani de temniță grea. Soția Julia, împreună cu cei șapte copii este deportată la 1000 de kilometri de casă, privată de libertate, fără nici o posibilitate de comunicare cu lumea „liberă”, fără vreo veste de la soțul închis, despre a cărui soartă nu știe nimic: dacă mai este sau nu în viață.

Szilágyi ENIKŐ

Foto: Pávai Csanád

Cu deosebită sensibilitate, într-un limbaj de mare forță și poezie, e redată lupta îndârjită a acestei femei plină de credință în Dumnezeu, care o va ajuta să-și salveze copiii, iubirea nemăsurată și libertatea. Povestea se derulează pe mai multe paliere: frânturi din scene trăite în doi (citatul cultural e mereu prezent: lecturi în zori și pe înserat din *Exod*), dialogul cu divinitatea (trimiteri la *Cartea lui Iov*), emoția primei ploii în Deltă. Credința în dreptate e susținută de puterea iubirii, Julia reușind să dezlege semnele din întâlnirea cu autoritățile și să-și dea seama că soțul ei trăiește. Pentru că dragostea ei trăiește, iubirea lor va supraviețui cu adevărat, cultivă și în copii încrederea reîntâlnirii cu tatăl lor. Libertatea e recâștigată.

Play de Samuel Beckett – piesă scurtă „o poveste despre tradiționalul triumphi amoros, un bărbat și fostele sale iubiri”, despre efemeritatea dragostei și nesfârșita singurătate în doi.

Pornind de la întâmplări, ambele piese sunt de fapt pe scenă o succesiune de emoții. Corelația se face nu în evenimente, ci în emoții.

În *Julia* și în *Play*, decorul e unic, static ca și interpreții. Spațiul și eroii se animă de la și prin lumină. Forța e comprimată în iubire, ură și suferință.

În *Julia*, actrița reînvie emoțiile trăite așezată pe o fâșie de nisip, strâns ghemuită cu genunchii îmbrățișați, ușor rezemată de gardul ce o desparte de lume, nemșcată, concentrată în glas și privire. Lumina o apropie, o depărtează, se colorează sau devine opac-lăptoasă după starea pe care o transmite.

În *Play* tot un decor unic. Cei trei: soțul-amant, soția și iubita, imobilizați în trei dulapuri-urne, din care li se conturează doar capul, încep să vorbească numai când sunt luminați de razele reflectorului. Coperta spectacolului e mâna. Mâna care apare în filmul alb-negru (Tomba e și regizor de film), unde perechi de îndrăgostiți se înlănțuie și se desfac pe muzica interpretată la pian. O mână care, pe măsură ce perechile sunt cuprinse de frenezia amorului, devine schelet. Povestea celor trei vine de dincolo, din întuneric, nu dintr-o lume de nici unde, nu după „sfârșit de partidă”, ci de dincolo, din întuneric.

Lumina trece de la o față la alta, sacadat, lent sau rapid, într-o expresivitate de clovni (specifiți lui Beckett) își deapănă emoțiile, stările din priviri, rictusuri, tonalități. În final, din nou mâna, mâini care nu reușesc să se atingă, se desprind din urnele-dulap, deschid ușor un sertăraș care luminează esența sufletească a fiecăruia: o pasăre străjuită de o oglindă spartă, o inimă, o lalea, o coloană vertebrală, o colivie.

Cei trei actori de la Teatrul Thália din Budapesta (dar pe Szilágyi Enikő am urmărit-o cu ani în urmă evoluând la teatrul din Târgu Mureș iar Keresztes Sándor e memorabilul Rege din *Hamlet*-ul lui Tomba, de la Cluj), Szilágyi Enikő–*Julia* și *Soția*; Buza Timea–*Iubita* și Keresztes Sándor–*Soțul*, cu pasiune, poezie și ironie ne captează prin forța privirii și a cuvântului.

Scenografia pentru *Julia*: Judith Dobre Kothai, pentru *Play*, Both András (asistent execuție Nagy Endre) traduc cu talent simplitatea esențializată a mijloacelor de exprimare regizorală și actoricească.

Tomba realcătuiește aceste lumi frânte, dezarticulate din *Julia* sau din *Play* într-o exprimare extrem de sugestivă de lumini și umbre ce se aprind și se sting din și în întuneric, descărcate de orice balast în jocul actorilor și în spațiul scenic.

Teatrul Maghiar de Stat Cluj în colaborare cu Teatrul „Thália” din Budapesta – Julia de Visky András. Regia: Tomba Gábor. Decor, costume: Dobre-Kóthay Judit. Muzica: Selmeczy György. Distribuția: Szilágyi Enikő, Keresztes Sándor, Buza Timea. Premiera: 8 noiembrie 2002

Teatrul Maghiar de Stat Cluj în colaborare cu Teatrul „Thália” din Budapesta – Play de Samuel Beckett. Regia: Tomba Gábor. Decor: Both András. Muzica: Demény Attila. Distribuția: F1 - Szilágyi Enikő, F2 - Buza Timea, B - Keresztes Sándor. Premiera: 25 mai 2003.